

PUGAÇOV İSYANI'NIN TEMATİK İZDÜŞÜMÜ: YÜZBAŞININ KIZI

THE THEMATIC PROJECTION OF THE PUGACHEV'S REBELLION:
THE CAPTAIN'S DAUGHTER

Tuğba AYDOĞDU YÜKSEL

Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Rus Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, taydogdu@ankara.edu.tr

Makale Bilgisi

Türü: Araştırma makalesi
Gönderildiği tarih: 2 Eylül 2021
Kabul edildiği tarih: 8 Kasım 2021
Yayınlanma tarihi: 25 Haziran 2022

Article Info

Type: Research article
Date submitted: 2 September 2021
Date accepted: 8 November 2021
Date published: 25 June 2022

Anahtar Sözcükler

Aleksandr Sergeyeviç Puşkin;
Pugaçov İsyanı; Yüzbaşının Kızı;
Romantizm; Realizm.

Keywords

Aleksandr Sergejevich Pushkin; The Pugachev's Rebellion; The Captain's Daughter; Romanticism; Realism.

DOI

10.33171/dtcfjournal.2022.62.1.15

Öz

II. Katerina döneminin en kanlı ayaklanması olarak tarihe geçen ve 1773-1775 yılları arasında ülke gündemini meşgul eden Pugaçov İsyanını bastırma girişimleri, devam etmekte olan Osmanlı-Rus Savaşı'nın yarattığı yorgunluk, asker eksikliği ve salgın hastalık gibi nedenlerden dolayı bir süre uzamıştır. İsyanın 1775 yılında bastırılmasıyla Pugaçov idam edilmiş ve destekçileri ağır cezalar almıştır. Bununla birlikte oldukça uzun süren ve yıkıcı sonuçları olan isyandan sonra bile bir süre tam bir durgunluk sağlanamamıştır. İsyanın bastırılmasından sonra hasar gören yerlerde yürütülen eski haline dönüştürme çabaları, zayıflayan idare sistemini kuvvetlendirme denemeleri ile birlikte isyanın toplum üzerinde yarattığı etkileri irdeleyen çeşitli kaynaklar gün yüzüne çıkmıştır. Büyük ozan, aynı zamanda bir düzyazı ustası Aleksandr Sergejevici Puşkin (1799-1837), gerçekçi yazar kimliğinin ayrılmaz bir özelliği olarak toplumun yaşamıyla ve tarihsel gelişimiyle yakından ilgilenmiştir. Son düzyazı ürünü olan Yüzbaşının Kızı (1836) romanında, tarihin tanıklık ettiği ve bir süre tozlu sayfalara hapsedilen Pugaçov İsyanını konu edinen A. Puşkin, yaşanan olayların insan hayatıyla sürekli bir etkileşim içerisinde olduğunu ve yaşamda yansımaları bulduğunu romantik ve gerçekçi bir yaklaşımla vurgulamıştır. Rusya tarihinde önemli bir konumda yer alan Pugaçov İsyanı hakkında genel bir bilginin ardından, A. Puşkin' in kaleme aldığı Yüzbaşının Kızı romanıyla, edebiyat ve toplum birlikteliğinin nasıl ete kemiğe büründüğünü gözler önüne sermek ve romanın bazı kuramsal özelliklerine değinmek bu çalışmanın genel çerçevesini oluşturmaktadır.

Abstract

The attempts to suppress the Pugachev's Rebellion, which went down in history as the bloodiest uprising of the Catherine II period and occupied the country's agenda between 1773 and 1775, were prolonged for a while due to the fatigue caused by the ongoing Ottoman-Russian War, lack of soldiers and epidemic. With the suppression of the rebellion in 1775, Pugachev was executed and his supporters received severe punishments. Even after the rebellion, which lasted quite a long time and had devastating results, complete stagnation couldn't be achieved for a while. With the restoration efforts carried out in areas damaged after the suppression of the rebellion and the attempts to strengthen the weakened administration system, various sources have emerged that examine the effects of the rebellion on society. The great poet, also a master of prose, Aleksandr Sergejevich Pushkin (1799-1837), was closely interested in the life and historical development of society as an integral feature of his realistic writer identity. In his last prose, The Captain's Daughter (1836) Pushkin, who dealt with the Pugachev's Rebellion, which was witnessed by history and was confined to dusty pages for a while, emphasized that the events experienced, were in constant interaction with human life and found their reflection in life with a romantic and realistic approach. The general framework of this study, after a general information about the Pugachev's Rebellion, which has an important place in the history of Russia, is to reveal how the unity of literature and society came to life with the novel The Captain's Daughter written by Pushkin and to touch on some of the theoretical features of the novel.

Giriş

Amerikalı psikolog A. Maslow (1908-1970)'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin ilk sıralarında yaşamsal faaliyetleri sürdürebilmek için gerekli temel fizyolojik ihtiyaçlar, bir üst basamakta kişinin kendisini ve ailesini güvende hissetme ihtiyacı, ardından bir yere, bir sınıfa ait olma ve sevilme, sonrasında değer görme ihtiyacı basamakları yer almakta ve piramit kendini gerçekleştirme basamağı ile nihai seviyeye ulaşmaktadır. Bahsi geçen ihtiyaçların karşılanma ölçütü, insanların iyi veya kötü davranışlarına yön veren önemli belirleyiciler arasında bulunmaktadır. Bu doğrultuda, kendini güvende hissetmediği ve kendisine yeterince yaşamsal hak tanınmadığı yargısında bulunan insanların isyana kalkışması hemen bütün ülkelerin hem de birden fazla şahit olduğu bir eylemdir. Bu eylem zaman ve tarz yönünden çeşitli farklılıklar taşımaya rağmen her dönemin çağdaş faaliyetleri içerisinde yer almaktadır.

Rusya tarihinde en büyük halk ayaklanması olarak bilinen Pugaçov İsyanı da yaşamlarının tehdit edildiğini ve insanca muamele görmediklerini ifade eden bir grup Kazak'ın 1773 yılında başlattığı, karakterinde derin gedikler taşıyan cahil insanların yanı sıra başka seçeneği olmayanları da saflarına katarak askeri ve mülki idarecilerin yetersiz kaldıkları noktalarda hızla ilerlediği, 1775 yılında bastırılan en kanlı isyan olarak kayıtlara geçmiştir.

Köylü Ayaklanması-Pugaçov İsyanı (1773-1775)

Yaptığı reformlarla bilinen yenilik ve gelişme yanlısı Büyük Petro'nun torunu III. Petro, yönetimde baskın tutum sergileyememesi ve halka yönelik ağır uygulamalar getirmesi nedeni ile gerek bürokrasi çevresinde gerekse de halk arasında bir hayli eleştirilmiştir. Kendisinin tam tersi bir kutupta yer alan eşi II. Katerina (1729-1796) okuma yazma düşkünü, devletin iç ve dış siyasetiyle yakından ilgili ve öngörüsü yüksek bir karaktere sahiptir. Rus devletinin tarihini ve geleneklerini incelemek ve muhtemelen anlamak için mümkün olduğunca çok çaba harcar.

O dönemde yapılan savaşlarla ekonomik durum iyice kötüleşmiş, halk arasında huzursuzluk baş göstermiş ve yönetime karşı memnuniyetsizlikler artmıştır (Korkmaz, 2018, s. 100). Bu durumu fırsat bilen II. Katerina, 28 Haziran

1762'de Orlov kardeşlerin¹ yardımıyla saray darbesi gerçekleştirir. III. Petro, yönetime el koyan II. Katerina ve yandaşları tarafından tahttan indirilir. Daha sonra hakkında öldüğüne dair söylentiler çıksa da gerçek akıbeti öğrenilememiştir.

Yönetimi ele geçiren II. Katerina, aydınlanma fikirlerini hayata geçirmeye ve güçlü Avrupa entelektüel hareketi ideallerine uygun bir devlet kurmaya çalışır. Saltanatının neredeyse ilk günlerinden itibaren, toplum için önemli olan reformlar önererek halkla ilişkilerde aktif olarak yer alır. Kilisenin devlete olan bağımlılığını güçlendirme, soylulara ek toprak kaynakları sağlama, toplumu yeniden biçimlendirme politikasını destekleme ve kilise topraklarının laikleşmesi eylemlerini yürütür. Ancak II. Katerina'nın saltanatının tüm ihtişamı dış görünüşten ibarettir, içeride ise bir karmaşa ve halk arasında bir uçurum göze çarpmaktadır (Grot, 1893).

Kazan'ın düşmesinden² sonra, Başkırt ilinin Moskova'ya bağlanması, bir Türk kavminin ilk defa kendi arzusu ile Rusların buyruğu altına girmesi bakımından ayrıca önemlidir. Karşılık vermeden, çabasız bir şekilde Moskova'nın egemenliği altına giren Başkırtlar, buna rağmen uzun bir süre kendi özelliklerini ve imtiyazlarını korumuşlardır. Ancak XVII. yüzyılın başlarından itibaren Ruslara karşı mücadele etme deneyimine girerek yakın aralıklarla ayaklanmaya başlarlar (Kurat, 1965, s. 99). II. Katerina döneminde yaşanan karmaşa ve sınıfsal ayrılıklar da bu özgürlük yanlısı düşüncelere eşlik edince ülkede isyan dalgaları pıtrak gibi bitmeye başlar.

Türkiye'ye kaçmak, yaşadıkları alanlarda tehdit hissedilen bütün Kazakların çıkış noktası olarak görülmektedir. Hatta Anna İvanovna'nın³ çarlığı zamanında Kazak İgnati Nekrasov⁴, birçok Don Kazak'ını harekete geçirerek bu fikrin uygulanabilirliğini ortaya koymuştur. Ancak o dönem Kazakları ataları gibi kaçmak

¹ Grigori Grigoryeviç Orlov (1734-1783) ve Aleksey Grigoryeviç Orlov (1737-1808) beş erkek kardeşten isimleri en çok bilinen ikisi. Grigori Orlov II. Katerina ile olan yakınlığı ve onun gözdesi olmasıyla ünlüken, Aleksey Orlov III. Petro'yu öldürdüğü iddia edilen kişi olarak bilinir. Bunun dışında 1770 yılında padişah III. Mustafa döneminde Osmanlı'nın Akdeniz'deki gücünü kırmak için Çeşme'de Osmanlı donanmalarını yaktığı Çeşme Olayında görevli başarılarıyla ünlü bir subaydır.

² Kendi hallerinde yaşamak isteyen Kazanlılara karşılık, Moskova Rusya'sı da kuvvetini artırma düşüncesiyle Kazan'ın iç işlerine müdahale etme, Hanlığı zayıflatma ve yıkma siyasetini sistemli bir şekilde uygulamış 2 Ekim 1552'de Kazan'ı almıştır.

³ Anna İvanova (1693-1740) I. Petro'nun yeğeni, Romanov Hanedanlığının bir üyesi ve 1730-1740 yılları arasında tahta kalan Rus çaricesi.

⁴ İgnat Fyodoroviç Nekrasov (1660-1737) 1707-1709 yıllarında Kondratiy Bulavin önderliğinde ayaklanan Kazak köylülerinin oluşturduğu yaklaşık 8.000 erkek, kadın ve çocuğu 1708 Eylül'ünde anavatanından uzaklaştırmıştır.

yerine zengin ve verimli topraklarından vazgeçmemek için ayaklanma yolunu seçmişlerdir. Akıbeti bilinmeyen ancak öldüğü yönünde söylenti yayılan çarın adıyla yola çıkmak onlar için cezbedici bir eyleme bürünür. Bunu başarabilmek için ise kandırmanın güç olmayacağı, halktan ve karakterinde yalan ile cesaret yuva yapmış birini Pugaçov'u seçerler. Yemelyan İvanoviç Pugaçov, bu karışık yıllarda Kazak köylerinde evden eve gezerek ırgatlık eden ve elinden her türlü iş gelen, kim olduğu bilinmeyen bir serseridir. Bu adam, açıktan açığa küstahça konuşmakta, hükümeti yermekte, Kazakları Türk topraklarına kaçırmaya kışkırtmaktadır. (Puşkin, 2002a, s. 17) Prusya seferine katılmış, Türklere karşı dövüşmüş ve sonra aldığı yaraların iyileşmesi için verilen izinde "kaçak" durumuna düşmüş isyankâr bir Don Kazağıdır (Kurat, 1987). A. Puşkin Pugaçov' u "kırk yaşlarında, orta boylu, esmer, koyu kumral saçlı, pek büyük olmayan sivri siyah sakallı, zayıf, sol şakağında beyaz bir leke, göğsünün iki tarafında izler olan, okuma yazma bilmeyen bir adam" şeklinde tanımlar (2002a, s. 60).

Yayık Nehri boyunca baş gösteren, Rusya tarihinde en büyük halk ayaklanması olarak bilinen Pugaçov İsyanı, Pugaçov'un emriyle yazılan bir manifestonun 17 Eylül 1773'te, Kazakların önünde okunmasıyla başlamıştır. İtaatsiz bir avuç Kazak tarafından liderlik vasfı verilen Pugaçov'un kendisini sahte Çar III. Petro olarak tanıttığı ve övgüyle karşılanan manifestonun ardından orada bulunan toplamda 80 Kazak'ın hepsi yemin etmiştir. Destekçi sayısı hemen ertesi gün 200'e üçüncü gün 400'e kadar çıkmıştır. 5 Ekim 1773'te ise 2500 kişilik Pugaçov ordusu Orenburg kuşatmasına kalkışır (İstoriya. RF, 2013).

Pugaçov'la birlikte İvan Naumoviç Beloborodov⁵ ve gerçek ismi Afanasiy Timofeyeviç Sokolov olan Hlopuşa da⁶ isyanın en büyük hazırlayıcılarından olmuşlardır. Pugaçov Tatarlar ve Türklerin de yer aldığı büyük bir grubu yanına çekmeyi başarmıştır. Çünkü Rusya Türklerinin, 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı'nın devam etmesiyle, maruz kaldığı şiddet ve dini yaptırımlar onları sürekli ayaklanma ve başkaldırmaya sevk etmiş, bu bağlamda sıradan bir Don Kazağı olan Pugaçov'un liderliğini üstlendiği isyan, onlar için bir milli mücadele ruhuna bürünmüştür (Kurat, 1965, s. 113).

⁵ Okuma yazma bilmeyen Pugaçov'un yazı işlerinden sorumlu en güvenilir yardımcılarında biri.

⁶ Yaklaşık yirmi yıldır eşkıyalık yapan, üç defa Sibiry'a sürgün edilmesine rağmen, her defasında kaçmayı başaran ve Orenburg cezaevinde zincire vurulmuş zeki bir kürek mahkûmu. Pugaçov'a yanlıcı belgeler taşıması için cezaevinden çıkarılmış, ancak o bölgeyi iyi tanıyan biri olarak Pugaçov için eşsiz bir yardımcı olmuştur. Albay rütbesi alarak fabrikalarda isyan çıkarma görevini üstlenmiştir.

Ordunun özünü oluşturan Kazaklar, Tatarlar, Türkler ve düşürülen kalelerden isyan saflarına geçen askerler dışında orduda; Başkırtlar, Kalmuklar, isyan eden köylüler, kaçan kürek mahkûmları ve serseriler bulunmaktadır. Bütün bu yağmacılardan bazısı mızrak, bazısı tabanca, bazısı da subay kılıcıyla gelişigüzel silahlandırılmıştır. Dahası süngüler ve kalın çomakları bulunanlara ek, çoğu da silahsız vaziyettedir (Puşkin, 2002a, s. 38). Çiftlik sahiplerine ve devlet rejimine karşı ayaklanan halk, Orenburg şehri dışında, Yayık Nehri üzerindeki birçok kaleyi ele geçirir. Yaklaşık iki hafta gibi kısa bir sürede insan ve silah sayısı artan Pugaçov ordusu, Volga istikametinde ilerler, köylülerin hiçbir şeylerine el sürülmezken, asillere ait malikâneler yağmalanır ve sahipleri öldürülür. Böylece birçok kasaba ve şehirde hâkimiyet kurarlar. Pugaçov ve yandaşlarının gelişigüzel silahlanmalarının yanı sıra ordu disiplininden ve bilincinden de yoksun olmaları, isyanın ilk zamanlarında gruba aşırı cesaret vermiş, korkusuzca, denetimsizce ve en önemlisi deneyimsiz bir şekilde hızla ilerlemelerini sağlamıştır.

Çariçe durumu endişe içerisinde takip etmektedir. Kendisi de biliyordur ki o zamanki durum karışıklığa son derece müsait bir ortam yaratmıştır. Çünkü ordunun bir kısmı Türkiye'ye, bir kısmı da Polonya'ya gönderilmiştir. Ayrıca daha önce salgın haline gelen veba hastalığını önlemek için hükümetin aldığı önlemlere, yeni asker toplanması da eklenince cahil halk arasında büyük bir huzursuzluk baş göstermiştir (Puşkin, 2002a, s. 32). Dolayısıyla devletin isyanı bastırma girişimleri, devam etmekte olan Osmanlı-Rus Savaşı'nın yarattığı yorgunluk, asker eksikliği ve salgın hastalık nedeniyle bir süre uzar. Ancak 1773 yılında başlayan ve olağanüstü bir hızla ülke gündemini meşgul eden isyan 1775 yılında, yandaşların, bahsettiğimiz deneyimsizliklerinin vahim bir göstergesi niteliğinde, adaletli bir yargılanmaya karşılık olarak ayaklanmanın başından beri bir nevi rehine olarak gördükleri, liderlik yönü zayıf liderlerini kendi elleri ile hükümete teslim etmeleri ile son bulmuştur. İsyanın sonunda Pugaçov idam edilmiş ve destekçileri ağır cezalar almıştır.

İsyan o kadar yıkıcı ve gürültülü olmuştur ki sonrasında bile uzun süre tam bir durgunluk sağlanamamıştır. 1775 yılının sonunda ilan edilen genel af ile beraber bu olayın bir daha anılmamak üzere, kapatılması emredilir. II. Katerina bu korkunç devrin hatırasını büsbütün silmek için kıyıları ayaklanmanın ilk şahidi olan nehrin adını Ural Nehri olarak değiştirir. Yayık Kazaklarına Ural Kazakları adı verilir; kasabaları da aynı adı alır. Fakat bu korkunç isyanın kasıp kavurduğu bu bölgede bıraktığı korkunç izler büsbütün silinmemiştir. Halk arasında, doğal olarak

“Pugaçov Devri” diye anılan o kanlı günlerin anısı hala canlıdır.” (Puşkin, 2002a, s. 120) diye yazar Puşkin “Pugaçov İsyanının Tarihi” isimli belgesel eserinin sonunda.

II. Katerina döneminin en kanlı ayaklanması olarak tarihe geçen Pugaçov İsyanının bastırılma süresinin uzaması sonucu gerçekleşen maddi, manevi ve ahlaki boyutlardaki yıkımın, isyanın bastırılmasından sonra hasar gören yerlerde yürütülen eski hâline dönüştürülme çabalarının ve zayıflayan idare sistemini kuvvetlendirme denemelerinin, dahası bir bütün olarak isyanın toplum üzerindeki etkisinin ele alındığı tarih kaynaklı çeşitli eserler verilmiştir. Bu kaynaklara örnek olarak;

- *Pugaçov'un ve Dul Harlova'nın Öyküsü*⁷
- A. S. Puşkin *Pugaçov Ayaklanması Tarihi*⁸
- A. S. Puşkin *Yüzbaşının Kızı*⁹
- Sergey Aleksandroviç Yesenin (1895-1925) *Pugaçov*¹⁰
- Vyaçeslav Yakovleviç Şişkon (1873-1945) *Yemelyan Pugaçov*¹¹ eserlerini gösterebiliriz.

Edebiyat ve Toplum İlişkisi Bağlamında Yüzbaşının Kızı

Yapıtları ve yaşamıyla bütün kuşakların esin kaynağı Aleksandr Sergeyeviç Puşkin (1799-1837), edebiyat sahnesine *Ruslan ve Ludmila (1820)*, *Bahçesaray Çeşmesi (1823)* ve *Çingeneler (1824)* gibi şiir ve poemaları ile birlikte çıkararak Rus romantizminin ilk evresinin doruk noktasını oluşturmuştur. 19. yüzyılın ilk yarısıyla birlikte Rus edebiyatına ulusal-gerçekçi doğrultuda evrensel bir edebiyat

⁷ Skazka pro Pugaçova i pro vdovu Harlovu (Сказка про Пугачева и про вдову Харлову) –Liza Harlova'nın dramatik kaderini anlatan, ayaklanma üzerine yazılmış, ilk folklorik, şiirsel ve gerçek kaynaklardan oluşan bir eser. Zahar Harlov'un dul karısı genç Harlova ayaklanma sırasında Tatişevo Kalesi'nde yaşamaktadır. Annesi ve babası gözlerinin önünde öldürülmüş ve kardeşiyle yalnız kalmıştır. Kadının güzelliğine hayran kalan Pugaçov onu ve yedi yaşındaki erkek kardeşini öldürmez, Orenburg yakınlarındaki karargâhta tutar. Kadının isteği üzerine kale düşerken asılanların cesetlerinin gömülmesi emrini veren Pugaçov, Kazaklar arasında kıskançlık ve şüphe uyandırır. Bunun üzerine Pugaçov genç kadın ve kardeşini yandaşlarına teslim etmek zorunda kalır. Yedi yaşındaki kardeşiyle birlikte kurşuna dizilen Harlova ve kardeşinin birbirlerine sarılmış hâldeki cesetleri bulunur.

⁸ İstoriya Pugaçova (История Пугачева,1834) Rus tarihine ilgi duyan A. Puşkin'in ayaklanmanın gerçek tarihi hakkında yazmış olduğu eser.

⁹ Kapitanskaya doçka (Капитанская дочка) 1836 yılında yayımlanmış Pugaçov İsyanı'nı konu edinen gerçekçi roman.

¹⁰ Pugaçov (Пугачев,1921) Yesenin'in eserlerinin en önemli özelliği olan lirik çizgilerin dışında hayatın gerçeklerini ve dramatikliğini ifade ettiği şiiri.

¹¹ Yemelyan Pugaçov (Емельян Пугачев) 3 ciltlik roman – Yazar yaşamının son 7 yılını bu eseri üzerinde çalışarak geçirmiştir. Tarihi isyanın, 18. yüzyılın olaylarının efsanevi lideri Yemelyan Pugaçov'un yaşamını ve kaderinin anlatıldığı roman.

niteliği kazandırmıştır (Behramoğlu, 2013, s. 225). Rus halk duyarlılığını, Batı kültürü ve özgürlükçü düşünceyle harmanlamış, dile ulusal ve çağdaş bir özellik kazandırmıştır. Eserlerinde Rus toplumunun halk özelliklerini barındıran karakterler yaratarak ulusal ve gerçekçi yönelimin öncüsü konumunda yer alarak, tüm zamanların çağdaşlarının beslendiği temel isimlerden en önemlisi olmuştur (Behramoğlu, 2012, s. 17).

A. Puşkin 1814 yılında henüz 15 yaşındayken *Şair Dosta (K drugu stihotvortsu)* isimli ilk şiirini yazmış ve ergenlik dönemiyle ilk gençlik dönemi arasında oldukça kısa bir sürede sağlam adımlarla edebi kariyerinde ilerlemeye devam etmiştir (Matyuşenko ve Matyuşenko, 2011). Edebiyat tarihi ana başvuru kaynakları incelendiğinde, şairin, edebi yaratıcılığının yanı sıra, siyasete karşı tavrı, yönetime karşı düşüncesini dile getirmedeki cesareti ve halk ile arasındaki yakın ilişkiyle de adından söz ettirdiği görülmektedir.

Tarihe damga vuran ayaklanma yukarıda bahsettiğimiz gibi A. Puşkin'in *Yüzbaşının Kızı* ve *Pugaçov İsyanının Tarihi* adlı kitaplarının konusunu oluşturur. Romantizm akımının en temel özelliklerinden olan ulusal tarih ve halkçılık kavramlarının etkisiyle Rusya tarihine karşı, özellikle de halk ayaklanmaları sorununa ilişkin ilgisi oluşan A. Puşkin, 1830'lu yılların başlarında II. Katerina döneminin en fazla ses getiren olayı olan 1773-1775 köylü ayaklanmasına odaklanmıştır. Yazar, arşivleri tarar, ayaklanma bölgelerini yakından görmek ve ilk ağızdan bilgi alabileceği tanıklarıyla görüşebilmek amacıyla 1833 yazında Kazan ve Orenburg'a gider. Geniş araştırma ve incelemeleri sonucunda aynı yılın güz mevsiminde Boldino' da yazdığı *Pugaçov İsyanının Tarihi* isimli tarihi belgesel niteliğini taşıyan eseri 1834 yılında basılır. Yazar kitabında ayaklanma sürecinin bütün aşamaları hakkında detaylı bilgileri aktarır (Puşkin, 1833d).

Tarihi olay ve kaynakları şaire *Yüzbaşının Kızı* romanının konusunu belirlemesinde de yol gösterir. Yazar gerçekleştirdiği uzun araştırmalardan öğrendiklerini ve isyan tanıklarının akrabalarından elde ettiği gerçek anıları derler, batının tarihsel romanlarının da etkisiyle, Pugaçov İsyanı sırasında yaşanan tarihi olayları anlatan ve aynı zamanda 19. yüzyıl düzyazı örneklerinin en önemlilerinden olan romanını kaleme almaya başlar. Ancak roman yazmak ve konuyu uyarlamak, gerçek verileri kaynak göstererek bir belgesel yazmak kadar kolay olmayacaktır.

A. Puşkin isyan noktalarında yaptığı araştırmaları romanına uyarlamak için çalıştığı sırada tanık olanlardan dinlediklerinden ve elindeki verilerden bir çıkarımda bulunur; soylular, hükümet politikasını kabul eden ve isyanı asla

desteklemeyen kısımdır, ancak soyluların tabiri caizse döneke karakteri de yazarın edebi ahlak anlayışı çerçevesinde değerlendirildiğinde bir edebi esere hizmet etmekten oldukça uzaktır. Dolayısıyla edebi özdenetim süzgecinden geçen bu düşüncesi sonucunda yazarın romanının yeni kahramanı hemen her eserde karşılaşılan bir müttefik değil de, kibar bir düzenbaz, bir mahkûm olur. Böylelikle isyancı figürü Pugaçov Başarin'in egemen olduğu eğitici bir macera ve aşk romanı yazar tarafından kaleme alınır (Bonamour, 2006, s. 33).

Romanın ilk basımı 1835 yılında gerçekleşir. Eserin bu ilk versiyonunda tarihi olaylar ve bir aşk hikâyesi günlük yaşam içerisine yedirilmiş, farklı olay zinciri ve karakterlerle bezeli olarak hazırlanmıştır. Örneğin ikinci versiyonun Grinyov Başarin prototipi burada, önce Grinyov Valuev, ardından Grinyov Bulanin olmuştur. Benzer şekilde kötü karakter ilk versiyonda Şvabrin değil, Şvanviçdir (Krasovskiy ve Ledenev, 2002, s. 1). Marina Tsvetayeva, iyi ve kötünün hayattaki temel ifadesini betimlediği ve Pugaçov'a iyi rolünü verdiği *Puşkin ve Pugaçov* isimli deneme yazısında A. Puşkin'in romanının ilk versiyonuna ve karakterlerin farklılıklarına atıfta bulunmuştur: "*Benim 'Yüzbaşının Kızı' romanımda önceden yüzbaşının kızı yoktu, şimdi bu ismi herhangi bir yüzbaşı ve kızı olmadan, sanki tek bir kelimeyle, mekanik bir şekilde telaffuz ediyorum. 'Yüzbaşının Kızı' diyorum evet ama 'Pugaçov'u düşünüyorum'*" (Tsvetayeva, 2016).

Daha sonra 1836 yılında romanının ikinci ve nihai hali yayımlanır. Sonuncu versiyonda kahramanların isimleri ve olay örgüsü tamamen değişmiştir. Ancak romanın her iki versiyonunda da değişmeyen en önemli ayrıntı, tarihi gerçek karakterler olan Pugaçov, Katerina, Hlopuşa ve Beloborodov ile; Grinyov, Maşa ve Şvabrin gibi yazarın yarattığı karakterlerin bir arada bulunması olmuştur.

Romanda hem başkahraman hem de anlatıcı rolünde karşımıza çıkan Pyotr Grinyov, şeref ve haysiyet hassasiyeti, görev bilinci ve ahlaki disiplinle yetiştirilmiş, tarihi olayları hem yaşamış hem de gözlemlemiş genç bir subaydır. Grinyov'un notlarından oluşan romanda okuyucunun karşısında biri 17 yaşında bir genç, diğeri ise 50 yaşında bir yetişkin olan iki Grinyov vardır. Bu iki aynı, ama farklı yaşların ifadesini bulduğu kişi arasında önemli farklılıklar da bulunmaktadır. Genç Grinyov kendine daha maceraperest bir hayat seçer, karakteri, bulunduğu çevrelerden tanık oldukları derecesinde değişir ve gelişir. Yetişkin Grinyov ise artık insanların inançlarını, görüşlerini ve karakterlerini zamana göre test etmiş ve deneyimlemiştir. Bu bağlamda genç Grinyov'un enerjisi ile yetişkin Grinyov'un

deneyimi birbirini tamamlamaktadır (İzdatelstvo Moskovskogo universiteta, 2013, s. 168).

A. Puşkin'in tarihsel bir romancı olarak en çok önem verdiği sanatsal ilkelerinden biri, Grinyov tarafından anlatılan her şeyin okur tarafından güvenilir ve samimi bir belge niteliğinde algılanmasıdır. Aynı zamanda anlatıcının ahlak anlayışı, insanlığı ve yaşamı da aynı derecede önemlidir. Bir bakıma esere Grinyov yön verir. Zaman, isyan, Pugaçov hep bir soylunun, çariçeye ve görevlerine sıkı sıkıya bağlı bir soylunun gözünden anlatılır.

Grinyov' un yaşamında Pugaçov ve isyan önemli bir yer tutar. Bu ayaklanma onun için yasadışı bir başkaldırı, yandaşları bir çete ve soyguncu, Pugaçov ise düzenbaz, serseri ve zalim bir liderdir. Tarihte de yer alan gerçek kimliğiyle bir köylüdür ve içinden çıktığı toplumsal katmanın erdemlerini de çelişkilerini de kişiliğinde taşımaktadır. (Behramoğlu, 2013, s. 219) Romanda kendisine hediye edilen tavşan kürkünün karşılığında Grinyov' un hayatını birçok kez bağışlar. Gerçek kaynaklarda yer alan bilgiye göre de Kazan yangını esnasında bir papaz Pugaçov' un yanına getirilmiştir, bu kişi bir zamanlar şehir sokaklarında mahkûm olarak dilenirken Pugaçov' a birkaç defa sadaka veren kişinin ta kendisidir. Pugaçov ölümü bekleyen papazı hemen tanımış ve onu affettiği gibi bir de albaylık rütbesi vermiştir. Her ne kadar liderlik yönünden yoksun olsa da kendisine hediye edilen tavşan kürkünün ve verilen sadakanın karşılığında bu insanların hayatını bir veya birden fazla kez bağışlayarak insani yönden bazı erdemlerini kaybetmediğini göstermiştir. Bununla birlikte Pugaçov, Grinyov için özel bir olayın, mucizenin de canlı bir timsalidir. Grinyov uşağı Savelyiç ile birlikte kar fırtınasında yolunu kaybetmiş ve neredeyse ölümle burun buruna gelmişken Pugaçov biranda ortaya çıkmıştır. Sağduyulu ve duyarlı ama aynı zamanda mitolojik bir kahraman olmuştur onun gözünde. Romanın ana kahramanı olmasa da merkezinde yer alan bir imgedir Pugaçov imgesi, hem gerçek hem fantastiktir. Kişiliği çelişkilerle doludur. Hem iyilik yapar hem gaddarlık, kurnaz ama bir o kadar da açık yüreklidir. Garip bir şekilde Grinyov'la bağlantılı bir hayatları vardır. Kader onları hiç olmadık zamanlarda bir araya getirir.

Sosyal, siyasi ve politik olayların içine tutkulu bir de aşk oturtulmuştur. Grinyov ve Maşa' nın aşkları. Marya İvanovna yüzbaşının kızıdır. Dini inanışı oldukça kuvvetli, halk değerlerini yitirmemiş, aşka da inanan aynı zamanda alçakgönüllü ve güçlü bir kişiliğe sahiptir. Pugaçov ve adamlarının kalelerini ele geçirmeleri sonucu anne babası aynı gün öldürülmüştür. Grinyov ile ilişkileri hep

başka kişilerce sınanmıştır. Aşkları uğruna birbirlerini feda etmeme, aksine bütün zorlukları bizzat kendi bünyelerinde yaşayarak sevgiliyi olayların dışında tutma konusunda çok ustadırlar. Örneğin Rus ordusu tarafından Pugaçov' un arkadaşı olma suçundan önce idama sonra ise sürgün cezasına çarptırılan Grinyov' un tek tanığı Maşa olmasına karşın yaşananlara tanıklık etmemesi ve sıkıntı çekmemesi adına Grinyov asla onun ismini vermemiştir. Ya da Maşa, Grinyov 'un cezasını öğrendikten sonra yollara düşmüş ve çarıçeye ulaşip olan biteni anlatmak için büyük fedakârlıklar yapmıştır.

Romanın sıklıkla saf değiştiren kötü karakteri, alçaklığın timsali Şvabrin de Maşa'ya âşıktır. Aristokrat kökenli, kişisel çıkarlarını her şeyden üstün tutan, maceracı, bencil, karmaşık ve ucuz kişilik sahibi bir subaydır. Bir kişiyi öldürdüğü için 5 yıl önce Belagorks Kalesi'ne sürülmüştür. Tarihi ayaklanmada Pugaçov Orenburg kalesini kuşattığında, Ufa valisi isyanı bastırmak üzere Başkurt Tatarı Salavat Yulayev'i görevlendirmiştir. Ancak Salavat isyanı bastırmak yerine görev bilincine ihanet ederek isyancıların safına geçmiştir. A. Puşkin gerçek kaynaklardan damıttığı bu karaktere romanında Şvabrin'le hayat vermiş olabilir. Çünkü kalede kalan ve yüzbaşının kızına âşık olan Şvabrin hiç düşünmeden isyancıların safına geçmiştir. Karşılığını bulamadığı duyguları ve karakterinde yerleşik olan kişisel çıkar yanlılığı, onu kendi sınıfına isyana, ispiyonculuğa, Maşa'yı kendisiyle evlenmek zorunda bırakacak kadar ahlaki yoksunluğa ve sonuç olarak Pugaçov'dan daha acımasız bir insan olma yoluna kadar götürmüştür.

A. Puşkin romanında soylu ve köylü ayrımıyla değil, halk ve devlet ayrımıyla ilgilenir. Onun için halk sadece genç Kazak Pugaçov ve yandaşları değildir, aynı zamanda Yüzbaşı Mironov, Maşa ve Savelyiç'tir. Ancak halk arasındaki trajik sınır, roman kahramanlarının hükümete karşı tutumlarını ortaya çıkardıklarında belirir. II. Katerina ve Pugaçov bu sınırın sembolüdür. İsyanı kınayan Grinyov' un gözlemlerine göre ise halk, Pugaçov' u yakından destekleyenler ve onun etrafını saranlardır. Burada da aslında Grinyov karakteri ile yazarın aynı kişi olmadığı konusu somutlaştırılabilir. Çünkü yukarıda bahsedildiği gibi gerçek notların kullanıldığı eser aynı zamanda anı özelliğini de içerisinde barındırmaktadır.

Gerçek ve kurgusal zaman arasındaki karmaşık ilişkilerin, kahramanın ahlaki olgunlaşmasının dinamiklerinin gözler önüne serilmesinin (Zıl, 2016, s. 33) izdüşümü olan roman, temellendiği konu, kahramanların karakterleri ve sorunları değerlendirildiğinde, tür formunun özgünlüğü hakkında çelişkili görüşlerin gün yüzüne çıktığı, bazı araştırmacıların, belirli bir konu dâhilinde şekillenmiş basit bir

hikâye olarak değerlendirdiği, bazı araştırmacılarınsa Rus yaşamının kapsamının genişliğine değinen, ahlaki, sosyal ve felsefi sorunların derinliğini belirleyen bir başyapıt olarak betimledikleri bir eser olmuştur.

Romanın Kuramsal Özellikleri Üzerine Birkaç Not

Yüzbaşının Kızı, romantizmin bazı özelliklerini taşıyan, tarihi belgesel niteliğinde gerçekçi bir eserdir. Duyguya ve yaratıcı güce yön vermek isteyen romantizm akımının özelliklerden ilki birey kavramının edebiyata yansımış olmasıdır. Romanda yer alan bireylerin yaşadıkları, ülkenin tarihsel gelişimiyle bağlantılı bir şekilde okura sunulur, tarihi olaylar objektif bir şekilde yansıtılır. Bir diğer romantik öge, romanda yer alan umutsuz olayların çeşitli tesadüflerle seyrinin değişmesidir. Buna örnek olarak Pugaçov ve Grinyov arasındaki tavşan kürkü olayı ile Maşa'nın Petersburg yakınlarında yazlık sarayın bahçesinde rastladığı ve gerçek kimliğini bilmeden başından geçeni anlattığı II. Katerina diyalogunu gösterebiliriz (Puşkin, 2001b). Ayrıca doğa betimlemeleri, din duygusu ve kahramanların ifade ediliş şekli de romantizm akımının ilkelerinden sayılabilir.

A. Puşkin ayaklanmanın sebebini okuruna, hükümetin köylüye, Kazaklara, Rus olmayan yerleşimcilere karşı zorbalığı, kısacası tüm sistemin zalimliği olduğunu ifade etmeye çalışmıştır. Bu yönüyle de mevcut yönetime bir başkaldırı niteliğine bürünen roman gerçekçi imajını kazanmıştır. Aynı zamanda romanın diğer karakterleri gerçek hayatta karşılaşılması muhtemel, tipik karakterlerdir. Toplumun her kesiminde yaşanan olaylar, insanlar, doğru ve yanlış, güzel ve çirkin ön yargısız bir biçimde tasvir edilmiştir. Savaş sahneleri doğal bir gerçeklikle roman kahramanlarının günlük yaşamları içerisine yedirilmiştir. Roman bahsi geçen yönleriyle de realist bir eser olduğunu kanıtlamaktadır.

Romanın her bölümünün başında içeriğe atıfta bulunan bir epigraf bulunmaktadır. Epigraflar aslında çok önemli bir konumda yer alır. Çünkü sadece ait olduğu bölümün konusuyla paralellik göstermeyip aynı zamanda o bölümün öyküleyici tonunu, anlatım biçimini de belirlemektedir. Bu bağlamda edebi ve folklorik olarak iki gruba ayrılabilir. Bu ayrım tamamen farklı değer sistemlerine sahip iki dünyaya tekabül eder. Knyajnin¹², Sumarakov¹³, Heraskov¹⁴, Fonvizin¹⁵

¹² Yakov Borisoviç Knyajnin(1742-1791) Klasisizm döneminin önemli tiyatro yazarı ve şair.

¹³ Aleksandr Petroviç Sumarakov (1717-1777) Rus klasisizminin önde gelen isimlerindedir. Trajediden fabl türüne kadar pek çok türün ilk örneklerini vermiştir. Peterburg'da ilk yerleşik tiyatroyu kurmuştur.

asil kültürü; halk türküsü, asker şarkısı, atasözleri ise halk kültürü betimleyicisidir. Böylelikle soylu ve köylüler arasındaki sınırlar, toplumu parçalamayan, aksine onları birleştiren, ulusal kültürün temel birliğini ispatlayarak, onu güçlendiren çizgilere dönüşmektedir (Yesaulov, 2013, s. 56).

Sonuç

Pugaçov İsyanı siyasi bir karaktere sahip olmasının yanı sıra toplum ve kültürel normlar üzerinde de etkisini hissettirmiş, sürekli bir etkileşim içerisinde olan edebiyat ve toplum birlikteliği ile edebiyat sınırlarına sızarak edebiyat ve kültür bağlarına örnek teşkil etmiştir.

Zaman ve uzam sınırları haricinde tutulan A. Puşkin, anı formunda yazılmış tarihsel bir roman içerisinde, yaşanmışlıkların tüm gerçekliğiyle anlatıldığı, bünyesinde romantik öğeler barındıran, vücut bulması hemen her dönemde muhtemel karakterlere sahip, realist bir şaheserle okuru baş başa bırakmıştır. Başyapıt niteliğinde ve anlatı türünde olan *Yüzbaşının Kızı* isimli romanda 1770'li yıllardaki Rus halk yaşamı, toplumda göze çarpan sınıfsal ayrılıklar, bu sınıfların problemleri, günlük yaşamlar ve psikolojileri, sosyal-tarihsel ve ahlaksal tabana oturtulmuştur. (Behramoğlu, 2013, s. 219) Yazar sosyal-tarihsel sınıfa halkı ve ulusal karakteri dâhil ederken, ahlaki boyutta ele aldığı konuları ise zalimlik ve iyilik (Pugaçov ve II. Katerina), şeref ve görev bilinci (Grinyov ve Şvabrin) oluşturur. Kişinin kendisini ve ailesini güvende hissetme ihtiyacının yanı sıra bir yere, bir sınıfa ait olma, kabul ve değer görme ihtiyaçlarının yol açtığı isyan romanda ulusal bir trajedi olarak yansıma bulmuştur. İsyancıların kazanamadığı ancak oldukça acımasız ve kanlı bir ulusal savaştır. Bu savaşın tek kazananı bu isyana karşı savaştan Rus insanları olmuştur. İroni olan Rus halkına karşı savaştan ve mağlup olan bir Rus halkının varlığıdır.

Yazarın seçtiği dönem, kahramanlar ve özellikle kurgusal hikâye türü, romanı bambaşka bir konuma taşımıştır. Romanda yer verilen temel konular; Onur ve görev bilinci, bununla bağlantılı olarak vatanseverlik, ardından devlet ve toplum arasındaki ilişki, aile ve çocuk eğitimi, sosyal eşitsizlik, şiddet ve aşk olarak ifade edilebilir.

¹⁴ Mihail Matveyeviç Heraskov (1733-1807) Geç dönem klasik yazarlarından. Erken dönem sentimentalist eserleri de bulunmaktadır.

¹⁵ Denis İvanoviç Fonvizin (1744-1792) 18. yüzyıl tiyatrosu oyun yazarıdır. "Brigadir" ve "Nedorosl" isimli iki komedi oyunuyla ün kazanmıştır.

Romanda ahlaki çerçevede ele alınan şeref anlayışı toplumun her katmanında görülür. Şerefiyle görevi başında olmak için çalışan soylulara ve hükümet savunucularına karşın, aslında Pugaçov ve yandaşları da şerefleriyle yaşamak için kendilerince onurlu bir mücadeleye girişmişlerdir. Soylu ve köylü arasındaki somut ve yerleşik sınırlar, epigraflardaki kültürel normlar çerçevesinde, aslında toplumu parçalamayan, aksine onları birleştiren, ulusal kültürün temel birliğini ispatlayarak, onu güçlendiren sanal çizgiler olarak verilmiştir. Bu bağlamda tarihi bir hikâye olarak da ifade edebileceğimiz romanının “Şerefini gençken koru” epigrafıyla başlamış olması, maneviyata sahip çıkma, ahlaki nitelikleri koruma ve eylemlerin sonucunu öngörebilme konusunda geçmişten geleceğe hitap eden kıymetli bir öğüt olarak değerlendirilebilir.

Romanda ana karakterler Pugaçov ve Grinyov arasında anlamlandırılması güç gizli bir bağ bulunmaktadır. Maddesel dünyanın tavşan kürkü ve manevi dünyanın gönül borcu belki de bu bağın izdüşümü niteliğini üstlenecek iki semboldür.

Kaynakça

- Behramoğlu, A. (2013). *Rus Edebiyatında Puşkin Gerçekçiliği*. İstanbul: Tekin.
- Behramoğlu, A. (2012). *Rus Edebiyatı Yazıları, (XIX. Ve XX. Yüzyıllar)*. İstanbul: Tekin.
- Bonamour, J. (2006). *Rus Edebiyatı, Türkçesi: İsmail Yerguz*. Ankara: Dost.
- İzdatelstvo Moskovskogo universiteta, (2013). *Russkaya literatura XIX-XX vekov*. Tom I Russkaya literatura XIX veka, 162-174.
- Korkmaz, T. (2018). Rusya’da Osmanlı’nın Yararlanamadığı Bir İsyân Pugaçev İsyânı (1773-1775). *OTAM*, 43/Bahar, 97-108.
- Krasovskiy, V. Y. ve Ledenev, A. V. (2002). *Kapitanskaya doçka*. Moskva: AST.
- Kurat, A. N. (1987). *Rusya Tarihi, Başlangıçtan 1917’ye Kadar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Kurat, A. N. (1965). Rus Hâkimiyeti Altında İdil-Ural Ülkesi (Eski Kazan Hanlığı ve Başkurt İli) (XIX. Yüzyıla Kadar). *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. XXIII, Sayı-3-4, 91-126.
- Matyuşenko, L. İ. ve Matyuşenko, A. G. (2011). *Universitet, Russkiye pisateli, posobiye po russkoy literature, XIX veka dlya inostrannih uçaşihşya-filologov*. Moskva: MaksPress.

- Puşkin, A. S. (2009). *Povesti pokoyного İvana Petroviça Belkina, Kapitanskaya Doçka, Dubrovskiy*. Moskva: AST.
- Puşkin, A. S. (2002). *Pugaçev İsyasının Tarihi* (M. Yardımcı, Çev.). İstanbul: Tüm Zamanlar.
- Puşkin, A. S. (2001). *Yüzbaşının Kızı* (V. Gültek, Çev.). İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Yesaulov, İ. A. (2013). *Russkaya Klassika, Novoye ponimaniye*. Sankt-Peterburg: Aleteya.
- Zıl, T. Ye. (2016). Kompozitsionnaya i syujetnaya rol, rasskazçika v romane A. S. Puşkina “Kapitanskaya doçka”. *Russkiy yazık i literatura*, No 8, 33-39.

İnternet Kaynakları

- Grot, Y. K. (1893). *Vospitanie imperatritsı Yekaterinu II*. Erişim tarihi: 09.10.2019, http://az.lib.ru/g/grot_j_k/text_0100.shtml
- İstoriya. R. F. (2013). *Pugaçovskoye Vosstaniye*. Erişim tarihi: 10.09.2020 <https://histrf.ru/lenta-vremeni/event/view/pughachievskoie-vosstaniie>
- Puşkin, A. S. (1833). *İstoriya Pugaçova*. Erişim tarihi: 10.09.2020 <http://www.magister.msk.ru/library/pushkin/history/pug1.htm>
- Tsvetayeva, M. (2016). *Naslediye Marinu Tsvetayevoy, sayt o velikom russkom poete XX veka, Puşkin i Pugaçov*. Erişim tarihi: 17.09.2020 https://www.tsvetayeva.com/prose/pr_pushkin_i_pugachev

Summary

At the first place of the hierarchy of needs of the American psychologist A Maslow (1908-1970), there are basic physiological needs necessary to maintain vital activities, at a higher-level safety needs, then love and belonging needs, after, esteem needs and the pyramid reaches the final level with the self-actualization needs. The criterion of meeting the aforementioned needs, is among the important determinants that guide people's good or bad behaviors.

In this respect, the rebellion of people who passed judgement that they don't feel safe and that they aren't given enough vital rights is an action witnessed by almost all countries and more than once. Although this action has various differences in terms of time and style, it is included in the contemporary activities of each period. Known as the biggest popular uprising in the history of Russia, the Pugachev's Rebellion was recorded as the bloodiest rebellion started by a group of Kazakhs, who stated that their lives were threatened and they weren't treated humanely.

The grandson of Peter the Great, who was pro-innovation and development known for his reforms, Peter III was highly criticized both in the bureaucracy and among the public because he couldn't display a dominant attitude in the administration and brought heavy practices towards the people. In that period, the economic situation worsened with the wars unrest among the people arose and dissatisfaction with the administration increased. Taking advantage of this situation, Catherine II carried out a palace coup on 28 June 1762 with the help of the Orlov brothers. III Peter was deposed by Catherine II and her followers.

Catherine II tried to bring the ideas of the Enlightenment to life and to establish a state that conforms to the ideals of the strong European intellectual movement. Despite all the splendor of Catherine II's reign, there was a deep chasm and complete confusion among the people.

The Pugachev's Rebellion that was appeared along the Yaik River and known as the largest public uprising in the history of Russia, broke out with the introduction of Pugachev's himself, who was qualified as a leader by a handful of disobedient Cossacks, as the false tsar Peter III and with the reading of the rebellion manifesto in front of the Cossacks. The rebellion, which started in 1773, was suppressed only in 1775. The destruction in material, moral and ethic dimensions that occurred as a result of the prolongation of suppression of The Pugachev's Rebellion, which went down in history as the bloodiest uprising of the Catherine II period, reinstatement efforts in areas damaged after the suppression of the rebellion and attempts to strengthen the weakened administrative system and moreover, various historical works have been given in which the effect of the rebellion on the society as a whole was discussed.

Two of them are Alexander Pushkin's historical documentary *The History of The Pugachev's Rebellion* (1934) and novel *The Captain's Daughter* (1836). With the influence of the concepts of national history and populism, which are the most basic features of the Romanticism movement, A. Pushkin became interested in Russian history, especially in the problem of public uprisings, focused on the peasant uprising of 1773-1775, which was the most resounding event of the Catherine II period. The author scanned the archives and went to Kazan and Orenburg in the summer of 1833 in order to see the areas of the uprising closely and to meet with witnesses from whom he could get firsthand information. As a result of his extensive research and analysis, his historical documentary *The History of The Pugachev's Rebellion*, which he wrote in Boldino, was published in 1834. The author gives detailed information about all stages of the uprising process in his book.

Historical events and sources also guided the poet in determining the subject of the novel *The Captain's Daughter*. The author compiled what he learned from his long researches and the real memories he obtained from the relatives of the witnesses of the rebellion, and began to write his novel, which told the historical events during The Pugachev's Rebellion. This novel was also one of the most important prose examples of the 19th century, which was written under the influence of western historical novels. A. Pushkin, who is excluded from the boundaries of time and space, left the reader alone with a realist masterpiece, a historical novel written in the form of a memoir, in which the experiences are told with all their truth, which contains romantic elements, and has characters that are possible to come into existence in almost every period.

When the subject on which the novel is based, the characters and problems of the heroes are evaluated, contradictory opinions about the originality of the genre form come to light, some researchers consider it as a simple story shaped within a certain subject, and some researchers describe it as a masterpiece that touches upon the breadth of the scope of Russian life and determines the depth of moral, social and philosophical problems.

The Pugachev's Rebellion, in addition to having a political character, also made its impact on society and cultural norms, and with the unity of literature and society in constant interaction, it infiltrated the borders of literature and set an example for the ties of literature and culture.